

Nr 1106

Av herrar Åkerlind och Oskarson, om utredning angående behovet av naturvårdsområden, m. m.

(Lika lydande med motion nr 948 i Första kammaren)

I statsverkspropositionen, bilaga 11, upptages anslag på driftbudgeten till »Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.» (I 4) och anslag på kapitalbudgeten till »Markförvärv för naturvårdsändamål» (IG: 2). Båda anslagsposterna används för ersättningar i naturvårdsärenden. Under budgetåret 1968/69 har 5 324 109 kronor utbetalats i ersättning för 4 250 ha mark. Detta gör en ersättning av knappt 13 öre per kvadratmeter.

Rätt stora delar av de aktuella områdena tillhör de ur markköparens synpunkt mest attraktiva om man vill ha en vacker tomt för fritidsändamål. Marken kan också, såsom t. ex. i Stockholms län, ligga relativt nära storstadsregionen, där det är helt andra markpriser även för dålig mark.

Av detta torde framgå att den genomsnittliga ersättning om 13 öre per kvadratmeter som utbetalats oftast är orimligt låg. Det torde i många fall vara bara någon eller några procent av vad markägaren skulle kunna få för marken om den fick säljas för fritidsbebyggelse. Detta tyder på att myndigheterna med lagstiftningens hjälp avhänder markägarna deras mark utan att betala ens en något så när skälig ersättning. Det förklarar de svårigheter vid förhandlingar som redovisas i propositionen. Vad skall markägaren göra när myndigheterna bestämt att han inte får sälja marken på annat sätt? Han måste finna sig i att ta emot den låga ersättning som erbjuds eller att inte få något alls.

Till anslaget »Markförvärv för naturvårdsändamål» uppskattar länsstyrelserna medelsbehovet vara 12,7 miljoner kronor, medan naturvårdsverket begär 8 miljoner och departementschefen anser att 4 miljoner räcker. Till anslaget »Ersättningar för bildande av naturreservat» uppskattar länsstyrelserna medelsbehovet till 30,3 miljoner kronor, naturvårdsverket till 8 miljoner och departementschefen till 9 miljoner, varav 2 miljoner skall föras till det tidigare nämnda anslaget.

Länsstyrelserna uppskattar alltså det sammanlagda medelsbehovet på de båda anslagen till 43 miljoner kronor, medan naturvårdsverket prutar till 16 miljoner och departementschefen prutar till 13 miljoner.

En så låg medelstildelning gör att markägarna helt enkelt blir försatta

i en orimlig situation, därför att medel inte finns för att betala skäligen ersättningar.

I propositionen redovisas att 106 000 ha den 1 juli 1969 var belagda med förbud enligt 11 § naturvårdslagen. Om ersättning blir aktuell och en så pass låg genomsnittsansättning som en krona per kvadratmeter skulle ges för dessa områden så innebär det ett behov av 1 060 miljoner kronor.

Detta gör att frågan om hur stort behovet är av dessa naturvårdsområden måste aktualiseras. Är behovet så stort att staten måste fortsätta att köpa mark? Det måste göras en samlad bedömning av hur stort det behovet kan bli i framtiden. Därvid måste en prioritering göras, så att främst de mest nödvändiga områdena reserveras. Annars växer denna verksamhet ut, så att inte staten har resurser att klara kostnaderna. Detta under förutsättning att man betalar en hederlig ersättning för mark som behövs och inte som hittills låter enskilda markägare sitta emellan.

En parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppgift att komma med förslag i denna fråga. Därvid bör även förslag till bestämmelser utarbetas om hur markägare skall kunna ersättas, då byggnadsplan utformas så att en eller flera markägare inte själva får sälja någon mark men får tåla att deras mark används som strövområde, medan en granne kanske har sålt nästan all sin mark på grund av att planen var gynnsam för honom.

En annan fråga som i detta sammanhang måste beaktas är att kostnaderna för skötseln av de inköpta områdena också ökar och måste bäras även i framtiden. Även detta är ett skäl för att begränsa naturvårdsområdena till de mest angelägna, sett från behovssynpunkt. Allteftersom åren går torde också kostnaderna för skötsel komma att öka per hektar räknat.

Det är också otillfredsställande att markägare inte får utnyttja sin mark och ändå samtidigt får vänta många år innan ersättningsfrågorna blir lösta. En orsak till detta är också de låga anslagen i jämförelse med de behov som skapats.

För att i någon mån råda bot på de akuta problemen bör anslaget till »Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.» höjas, antingen genom att redan nu anslås ett högre belopp för ändamålet eller genom att tilläggsanslag beviljas vid behov. Det senare alternativet förordas.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att en parlamentarisk utredning tillsättes för att klarlägga behoven av naturvårdsområden samt överse ersättningsfrågor i naturvårdsärenden enligt vad i motionen anförts,

dels att riksdagen uttalar att rimligare ersättningar redan nu bör utges till markägare.

Stockholm den 28 januari 1970

Allan Åkerlind (m)

Gunnar Oskarson (m)